

4. Каримова И. С. Формирование проектно-образного мышления специальности “Дизайн” средствами графики : монографія / И. С. Каримова. – Благовещенськ : Амурский гос. ун-т, 2006. – 199 с.

ТЕРЕЩЕНКО С. А. Роль и место обучения промышленному дизайну в системе образования.

В статье на основе исследования состояния промышленного дизайна в образовании, выявлены перспективы его использования учителями технологий, в процессе трудового обучения.

Ключевые слова: промышленный дизайн, индустриальный дизайн, эргономика, гармония, этапы развития, образование.

TERESHCHENKO S. Role of education in industrial design education.

On the basis of a study of industrial design education found its prospects teachers use technology in the workplace training.

Keywords: industrial design, industrial design, ergonomics, harmony, stages of development and education.

УДК 378.147:78

Федоришин В. І.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

БЛОЧНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ

Стаття розкриває особливості блочно-модульної системи підготовки майбутніх учителів музики до продуктивної роботи з школярами. Адже акмеологічний розвиток майбутнього вчителя музики в процесі навчання в інститутах мистецтв та музично-педагогічних факультетах вищих навчальних закладів мистецької освіти доцільно здійснювати за такою схемою навчальних модульно-рейтингових блоків, а саме: адаптивно-діагностичного, корекційно-компетентісного, продуктивно-регулятивного, проективно-акмеологічного. Представлену модель організації навчання доцільно розуміти як комплексну, цілісну й динамічну структуру, що становить основу підготовки майбутнього вчителя музики до продуктивної діяльності зі школярами.

Ключові слова: блочно-модульна система, майбутній вчитель музики, фахова підготовка, акмеологічний розвиток, рейтинг.

Специфіка підготовки майбутнього вчителя музики у ВНЗ мистецької освіти пов'язана з багатопрофільністю цієї професії. Адже підготовка майбутнього фахівця складається як з циклу загально-педагогічних й теоретико-історичних дисциплін, так із дисциплін музично-виконавських (гра на музичних інструментах, хорове диригування, колективне музикування, сольний спів, участь у хорових та ансамблевих колективах, тощо). У цьому

процесі важливими є цінності пов'язані з творчою самореалізацією майбутнього вчителя музики у музично-педагогічній діяльності, а саме: творчий характер професії, захопленість нею, широкі можливості для виявлення власного ціннісного ставлення до музичного мистецтва, спрямовані на пошуки доцільної узгодженості власних професійних домагань і можливостей, очікувань, інтересів суб'єктів навчально-виховного процесу [1, с. 134]. Доречно засвідчити, що завдання акмеологічного розвитку особистості у сфері мистецької освіти передбачає вибір особистісної стратегії, яка втілюється у майбутній практичній діяльності. Адже майбутнім учителям музики в умовах педагогічної практики серед шкільної слухацької аудиторії потрібно виконувати багато дій, пропонувати різноманітні елементи роботи. Для цього необхідно чітко планувати виконавську діяльність: аналізувати та синтезувати варіативне інтерпретування музичних творів, утілювати виконавський задум в умовах концертного виступу, уміти фрагментарно виконувати музичні твори у процесі ілюстрації лекцій-концертів, використовувати методико-педагогічні коментарі у взаємодії з виконавською діяльністю, аналізувати якість концертних виступів.

Впровадження теоретико-методичної моделі акмеологічного розвитку майбутнього вчителя музики в процес навчання інститутів мистецтв та музично-педагогічних факультетів вищих навчальних закладів мистецької освіти доцільно за такою схемою навчальних модульно-рейтингових блоків, а саме: адаптивно-діагностичного, корекційно-компетентісного, продуктивно-регулятивного, проєктивно-акмеологічного. Доцільно зазначити, що моделювання спрямоване на проєкцію формування розвиненого, самостійного, творчого й компетентісного фахівця.

Адаптивно-діагностичний блок охоплює період адаптації студентів першого курсу до умов навчання у вищому навчальному закладі, в тому числі до навчально-пізнавальної діяльності в творчому навчальному колективі. Змістом блоку є організація навчально-пізнавальної діяльності студентів за наданими алгоритмом, планами, програмами, що містять з'ясування передумов формування навчально-пізнавальної діяльності майбутнього вчителя музики, загальну модель діяльності: пізнавальної, аналітичної, орієнтовної, корекційної, що конкретизується кожною навчальною ситуацією.

На початковому етапі навчальна діяльність студентів має репродуктивний характер, у подальшому – націлена на впровадження елементів продуктивної діяльності. З метою спрямування навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів музики на цьому етапі застосовувалися методи прямого управління. При цьому об'єктом управління ставала діяльність студентів, суб'єктом управління – викладач, а

їх взаємодія підпорядковувалася завданням мистецької освіти [3, с. 142].

Домінуючими фаховими ознаками цього блоку є складові професійної підготовки майбутніх учителів музики з урахуванням реального стану сформованості означеного феномену, при чому провідними є такі процеси: структурування показників професійної придатності до фахового навчання, формування вмінь та навичок навчальної роботи із застосуванням ТНЗ, застосування адекватних вимогам фаху засобів у процесі навчально-пізнавальної діяльності, формування професійних умінь шляхом застосування інноваційних методів навчання, підбір стратегії та завдання, з метою прогнозування подальшого особистого розвитку студента як майбутнього фахівця.

Протягом першого року навчання актуальною для майбутніх учителів музики є заняття у творчих навчальних колективах (заняття в оркестрових, ансамблевих, хорових колективах). У процесі колективного навчання важливим є те, що студенти не лише включаються у взаємодію з керівником творчого навчального колективу, але й будують характер відносин між собою, з позиції учасників цього колективу, самостійно вирішують проблемні ситуації, що виникають у колективному музикуванні. Проведення такої роботи має сприяти формуванню у студентів професійних знань, умінь та навичок саме у колективній формі навчання.

На цьому етапі роботи майбутнім учителям музики важливо навчитися виконувати письмовий музично-теоретичний аналіз музичного твору. Цю форму організації навчально-пізнавальної діяльності студентів першого курсу важливо використовувати саме у цей період навчання, бо багато з них не мають досить розвинутих навичок письмового складання аналізу навчального музичного твору, музично-теоретичного аналізу, застосування мультимедійного середовища в процесі пошуку інформації, обґрунтування власної позиції, порівнювати, узагальнювати, приймати рішення. Здійснення цього виду роботи має сприяти формуванню саме цих професійних умінь, та викликати пізнавальний інтерес до виконавської діяльності.

Отже, адаптивно-діагностичний блок представленої моделі навчання майбутнього вчителя музики має відбуватися на першому курсі навчання у вищому педагогічному закладі освіти. На цьому етапі у студентів активно формуються професійні знання і вміння, а також навички самостійної роботи із засобами мультимедіа. Засоби які використовуються, не потребують від студента вже сформованих навичок, завдяки їх застосуванню у студентів підвищується пізнавальний інтерес, а також розвивається художній смак. Цей блок є дуже важливим, бо саме він є підґрунтям для поступового формування компетентного фахівця упродовж наступних років організації навчання студентів інституту мистецтв вищого

педагогічного закладу освіти, а саме: корекційно-компетентнісного, продуктивно-регулятивного, проєктивно-акмеологічного.

Корекційно-компетентнісний блок спрямовано на корекцію процесу формування комунікативної компетентності студентів як майбутніх учителів музики й їх акмеологічного розвитку. На цьому етапі викладач співвідносить індивідуальний стан фахового розвитку студента з вимогами до майбутньої професійної діяльності, при цьому враховуються власні позиції майбутніх учителів музики щодо фахового зростання. Аналітико-корекційний процес передбачає з'ясування передумов формування основних компетенцій професійної діяльності майбутнього вчителя музики.

Корекційно-компетентнісний блок має охоплювати II та III курси навчання майбутніх учителів музики в інститутах мистецтв та музично-педагогічних факультетах педагогічних університетів. Основний вид навчальної діяльності на цьому етапі – корекційно-продуктивний. Поступово змінюється й процес управління, він наближається до співуправління, тобто спільної діяльності викладача зі студентами. Цей етап фахового навчання майбутніх учителів музики передбачає корекцію негативних тенденцій, які виникли у студентів в адаптаційний період, забезпечення педагогічних умов для успішного протікання процесу, формування студентів як компетентних фахівців.

Основні завдання корекційно-компетентнісного етапу фахової підготовки майбутніх учителів музики полягають у формуванні стійкої установки на майбутню професійну діяльність через засвоєння фахових вимог; розвиток пізнавальної активності шляхом застосування можливостей мультимедіа середовища; розвиток пошукової активності в навчальній роботі з творчим навчальним колективом; розвиток професійних знань, умінь та навичок на основі застосування технічних засобів навчання; розвиток технічних умінь та навичок, а також здатності до самостійної аналітико-корекційної діяльності; розвиток критичного мислення у процесі виконавської діяльності, а також здатності до музично-теоретичного аналізу навчального музичного твору [5, с. 234].

На другому році навчання студентів інститутів мистецтв та музично-педагогічних факультетів педагогічних університетів здійснюється перехід від оглядових індивідуальних занять з елементами проблемного викладу матеріалу до проблемного індивідуального заняття. Викладач ставить на меті закріплення здобутих на першому курсі знань, умінь та навичок шляхом вирішення проблеми, а розв'язання відбувається в результаті спільної діяльності студента і викладача. Так, викладач на корекційно-компетентнісному етапі, згідно з діагностичним аналізом, скеровує студента до формулювання проблеми та її успішного вирішення. Використовуючи надані орієнтаційні рішення, студент розв'язує поставлену проблему

практично перевіряючи результат її вирішення.

У процесі цієї роботи на II та III курсах підготовки майбутніх учителів музики в інститутах мистецтв педагогічних університетів успішно використовуються індивідуальні заняття із запланованими помилками. Цей вид індивідуального заняття можна застосовувати впродовж усього терміну фахового навчання. Дуже важливий цей вид саме для студентів другого курсу, оскільки разом із закріпленням знань набутих на першому курсі, прищеплює навички пошуку помилок, критичного оцінювання поданої інформації, ще розвиває внутрішній слух, пізнавальний інтерес і самостійність творчого мислення. На відміну від першого адаптивно-діагностичного етапу цей вид проведення індивідуальних занять зорієнтований на вдосконалення здобутих навичок практичної роботи. На цьому етапі відбувається залучення студентів до пошуку необхідної інформації в інформаційному просторі мережі Internet, до використання комунікаційних можливостей мультимедійного середовища.

На другому курсі студенти лише набувають комунікативні навички, тому при розв'язанні навчальних завдань доцільно враховувати специфіку відеології, що полягає у сукупності візуальних засобів впливу на свідомість студента. Опрацювання інформації за допомогою відеозвукоряду надає навчально-пізнавальній діяльності нових ознак, що сприяють розвитку компетентного фахівця. Великі можливості розкриваються перед майбутніми вчителями музики у використанні можливостей електронних відеопосібників як ефективних засобів навчання, що уможлиблює активізацію їх розумової діяльності. У процесі цієї роботи були використанні розроблені нами такі електронні відеопосібники: "Вокальні твори на слова Тараса Шевченка у супроводі камерного оркестру", "Українська музика у світовій культурі", "Михайло Вербицький у музичній спадщині", "Україна в контексті європейської культури" та ін. При використанні цих посібників студенти спочатку виконували роль пасивного спостерігача, а згодом трансформувалися у співучасників цих дій. Так, працюючи з електронним відеопосібником "Вокальні твори на слова Тараса Шевченка у супроводі камерного оркестру" студенти навчилися транспонувати потрібні окремі оркестрові партії в іншу задану тональність, а також опрацьовували інтерпретаційний план виконаного музичного твору. У процесі таких занять у майбутніх учителів музики формуються знання щодо основ практичної роботи з творчими колективами.

На корекційно-компетентнісному етапі фахового навчання студентів змістовність методу "Пошуку аналогій" дещо змінюється. Так, якщо раніше у майбутніх учителів музики формувалися навички проведення аналогій між життєвими явищами і явищами музики, що мають спільні корені, на цьому етапі можливе залучення студентів до проведення аналогій між музичними

явищами та можливостями мультимедійного середовища. Цей етап характерний тим, що викладач лише коректує роботу студента засобами мультимедіа, формулює завдання й мету, знайомить з обсягом знань, умінь та навичок, які він понинен здобути у процесі навчання. Бажано у процесі цієї роботи використовувати діагностичний аналіз саме на другому, третьому році навчання, тому що аналітико-корекційний процес передбачає з'ясування індивідуального стану розвитку студента в межах вищої школи. При проведенні діагностичного аналізу на практичних заняттях засобами мультимедіа, студент отримує реальну картину щодо рівня індивідуального розвитку на цьому етапі, що дає можливість усвідомити необхідність його підвищення, складання індивідуальної траєкторії акмеологічного розвитку [2, с. 34].

Продуктивно-регулятивний блок спрямований на вдосконалення досягнутого у подальшій практичній навчальній діяльності засобами мультимедіа, а також націлений на досягнення об'єктивного результату отриманого у процесі навчання у бакалавраті. Регулююча роль полягає в діагностиці акмеологічного розвитку студента як майбутнього вчителя музики, простежується його роль у підготовці до цієї професії. На цьому етапі були впроваджені певні види пошуково-творчої роботи, що мала на меті оптимізувати навчально-пізнавальний процес. У цьому випадку має місце продуктивна навчальна діяльність, у процесі якої визначалася динаміка впровадження індивідуальних стратегій перспективного набуття майбутнім учителем музики професійних знань, умінь та навичок у спільній діяльності викладача із студентами у творчому навчальному колективі.

Продуктивно-регулятивний етап має охоплювати четвертий рік навчання майбутніх учителів музики, отримання диплому бакалавра. Домінуючим рівнем диспозиції продуктивно-регулятивного блоку є орієнтація студентів на продуктивну діяльність та встановлення пріоритетів художньо-музичної творчості. Основними завданнями цього етапу нами визначено: розвиток творчого потенціалу особистості; оволодіння фаховими знаннями, вміння та навичками; вміння визначати мету, завдання, зміст самостійної роботи засобами мультимедіа; виконання творчо-дослідницьких завдань у співробітництві з викладачем; застосування добутої інформації в інформаційному середовищі Internet в навчальній діяльності; спрямування на поступову інтеріоризацію пошукових дій (перехід від зовнішнього плану їх виконання до внутрішнього).

На цьому етапі роботи майбутні вчителі музики оволодівали основними знаннями з фахового навчання, а саме вчилися: аналізувати власні можливості щодо музично-виховної роботи зі школярами; висувати гіпотези щодо формування власного стилю керівництва навчальним творчим колективом; застосовувати певні види пошуково-творчої роботи; користуватися добутими знаннями, вміннями та навичками, аналізувати їх

та складати прогноз щодо саморозвитку; усвідомлювати напрямки самовдосконалення; розв'язувати проблемні завдання; визначати проблему; фіксувати недостатність знань у процесі розв'язання практичних завдань; давати пропозиції щодо внесення змін та доповнень до індивідуального плану розвитку.

У межах цього блоку викладач регулює пошуково-творчу роботу студентів засобами мультимедіа, а саме: застосовуючи експериментальні технології, творчо переосмислюючи здобуті факти з інформаційного простору Internet, створюючи власний продукт із застосуванням можливостей мультимедійного середовища тощо. Практичний рівень професійної рефлексії студентів проявляється в трансформації здобутої готової інформації у самобутнє вирішення навчальної проблеми.

У **проектувально-акмеологічному** блоці передбачено спрямування розвитку досягнутого у фаховій підготовці студентів до майбутньої професійної діяльності. Акмеологічний підхід орієнтує процес професійної підготовки майбутніх учителів музики на досягнення найвищої результативності у роботі. Це створює базисну основу для майбутньої продуктивної діяльності, тому що суттєву роль у вирішенні складних завдань, котрі вимагають творчого логічного мислення, відіграє профільне навчання у незалежності від вікових особливостей людини. Проективно-акмеологічний блок має охопити етап навчання у магістратурі, який є виконанням наукової роботи та концертної програми з фаху, результатом і проекцією на майбутнє. На цьому етапі магістранти проходять розроблений нами спецкурс "Вступ до акмеології мистецької освіти", який, певною мірою, скеровує їх на подальший акмеологічний розвиток.

Основними завданнями на проективно-акмеологічному етапі є: закріплення системи ціннісних орієнтацій у професійній діяльності та ранжування її пріоритетів, формування творчих умінь при розв'язанні проблемних завдань, створення моделі розкриття сутності навчального музичного твору, визначення найбільш ефективних методів роботи засобами мультимедіа щодо розвитку професійних знань, умінь та навичок, трансформування здобутої інформації у творчий продукт шляхом експериментально-дослідної роботи, розвиток здатності спрямовувати експериментально-дослідну роботу для вирішення практично-професійних проблем.

У процесі навчання в магістратурі доцільно використовувати евристичні індивідуальні заняття з елементами моделювання складних навчальних ситуацій, що набуває на цьому етапі нового значення. Проектувально-акмеологічний блок відзначається орієнтуванням професійної підготовки студентів до застосування мультимедійних засобів навчання із досягненням найвищої результативності навчально-виконавської діяльності: викладач лише виокремлює проблему, а студент

самостійно розробляє план самостійної роботи над музичним твором, здійснює пошук в інформаційному середовищі Internet, використовує комунікаційні можливості мультимедіа, аналізує, експериментально досліджує здобуті результати та здійснює їх рефлексію.

На цьому етапі магістранти вже самостійно можуть контролювати власні музичні дії, здійснювати рефлексію здобутого результату. Поступово викладач пропонує взяти до контролю ідеомоторні механізми, що підтримують у належній формі програмуючі рівні звуковисотних рухів рухової пам'яті магістранта, що забезпечить розвиток внутрішнього слуху як необхідного компонента професійної діяльності майбутнього вчителя музики. Під час цієї роботи перевага надається вже виступу магістрантів в ролі дослідників, проте прогнозування та планування ходу роботи викладачем теж має велике значення [4, с. 99]. Увага тут приділяється включенню механізмів креативності у навчально-виконавський процес, застосуванню можливостей мультимедійного середовища, проведенню власного дослідження із здобуттям самостійного розв'язання проблем.

Спецкурс "Вступ до акмеології мистецької освіти" слугує теоретико-методичним матеріалом, який дає змогу певною мірою підготувати магістрантів до продуктивної діяльності. Основні його матеріали розкривають завдання мистецької освіти в акмеологічному контексті. У спецкурсі виокремлено акмеологічну складову професійної підготовки майбутніх учителів музики. Доведено, що важливою умовою акмеологізації педагогічного процесу є створення особливого акмеологічного середовища, тобто середовища комфортного викладання й навчання, що стимулює прагнення майбутніх фахівців до самореалізації, творчості, успіху й рефлексії.

На підставі аналізу організації процесу акмеологічного розвитку майбутніх учителів музики в творчих навчальних колективах педагогічних університетів можна зробити такі *висновки*: якість фахової підготовки майбутнього вчителя музики в межах вищої школи мистецької освіти залежить від адекватно визначеної відповідно до професійного розвитку реалізованої теоретико-методичної моделі. Модель організації навчання доцільно розуміти як комплексну, цілісну й динамічну структуру, що становить основу підготовки студента до продуктивної діяльності. Для реалізації впровадження теоретико-методичної моделі процесу фахового навчання необхідно виділити модульно-рейтингові блоки, розробити сукупність засобів, форм і методів на кожному з них. Ця модель має бути не лише спрямована на формування майбутнього вчителя музики як компетентного фахівця, але й передбачати його акмеологічний розвиток у творчому навчальному колективі й визначити подальший продуктивний розвиток у практичній діяльності.

Використана література:

1. *Абдуллин Э. Б.* Методологической анализ проблем музыкальной педагогики в системе вузовского образования / Едуард Борисович Абдуллин. – М. : Прометей (МГПУ), 1990. – 188 с.
2. *Деркач А. А.* Акмеология: Пути достижения вершин профессионализма / А. А. Деркач, Н. В. Кузьмина. – М. : Луч, 1993. – С. 5-43.
3. *Козир А. В.* Акмеологічна спрямованість формування фахової майстерності вчителів музики / Алла Козир // Молодь і ринок: щоквартальний наук.-педагог. та економічний журнал Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. – Дрогобич, 2005. – № 3 (13). – С. 136-142.
4. *Кузьмина Н. В.* Акмеологическая теория повышения качества подготовки специалистов образования / Нина Васильевна Кузьмина. – М. : ИЦПКПС, 2001. – 144 с.
5. *Падалка Г. М.* Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Галина Микитівна Падалка. – К. : Освіта Україна, 2008. – 274 с.

ФЕДОРИШИН В. И. Блочно-модульная система профессиональной подготовки будущих учителей музыки.

Статья раскрывает особенности блочно-модульной системы подготовки будущих учителей музыки к продуктивной работе со школьниками. Ведь акмеологическое развитие будущего учителя музыки в процессе обучения в институтах искусств и музыкально-педагогических факультетах высших учебных заведений художественного образования целесообразно осуществлять по следующей схеме учебных модульно-рейтинговых блоков, а именно: адаптивно-диагностического, коррекционно-компетентностного, продуктивно-регулятивного, проективно-акмеологического. Представленную модель организации обучения целесообразно понимать как комплексную, целостную и динамичную структуру, составляет основу подготовки будущего учителя музыки к продуктивной деятельности со школьниками.

Ключевые слова: *блочно-модульная система, будущий учитель музыки, профессиональная подготовка, акмеологическое развитие, рейтинг.*

FEDORYSHYN V. I. Modular system of vocational training of future teachers.

The article reveals features modular system for training future teachers to productive work with students. After acmeological development of future music teachers in training at institutes of arts and music teaching faculties of higher educational institutions of art education appropriate to carry out the following scheme training module rating blocks, namely adaptive diagnostic, remedial competence, productive, regulatory, projectively acmeological. The presented model of teaching advisable to understand how complex, integrated and dynamic structure that is the basis of preparation of future music teachers for productive activities with students.

Keywords: *modular system, future music teacher, professional training, acmeological development rating.*